

سینما و تلویزیون

۴ فیلم‌ساز مشهور سینما که احتمالاً نمی‌دانستید کارگردانی‌را از تلویزیون شروع کرده‌اند

تلویزیونی‌های گمنام دیروز، سینمایی‌های بنام امروز

سار اصلاحی - از ابتدای رواج تلویزیون در کشورمان تا امروز شاهد حضور چهره‌های محبوب و موفق بسیاری در قاب رسانه ملی بوده‌ایم که پس از کسب تجربه و جلب آرای عمومی، مسیر کارگردانی خود را با فیلم‌سازی در سینما ادامه داده‌اند. البته بسیاری از این کارگردان‌ها نتوانسته‌اند در هر دو م‌یوم موفق ظاهر شوند و تنها در یک زمینه درخشیده‌اند ولی در این میان، هستند نام‌هایی که فرمول مشترک‌یِ برای مقبولیت در هر دو قالب یافته‌اند. در ادامه به کارنامه کمترشناخته‌شده تلویزیونی چهار کارگردان از دو نسل فیلم‌سازان ایرانی اشاره می‌کنیم:

ناصر تقوایی

یک سریال و ۳سریال نیمه‌کاره

شروع به کار تلویزیونی: ناصر تقوایی در شمار نخستین پیشگامان تولید محتوا برای تلویزیون محسوب می‌شود و در سال ۶۶ با ساخت مستند «تاکسی‌متر، کار برای تلویزیون‌را شروع کرد. مستند «باد جن، او در سال ۴۸ از نخستین تولیدات تلویزیون یا موضوع پژوهش درباره آداب و رسوم ایران به‌شمار می‌رود. «دایی جان ناپلئون، نوشته ایرج یزشک‌زاد، که در سال ۵۴ ساخته‌شد، اولین سریال اوست. او چند سریال مانند «داستان سربازان»، «شوهر اهوخانم» و «کوچک جنگلی» را هم نیمه‌کاره‌ها کرد.

ورود به سینما: او در نخستین گام در سال ۴۲ به‌عنوان دستیار فنی ابراهیم گلستان با فیلم «خشت و آینه»، به جادوی سینما پیوند خورد. اما اولین حضور جدی ناصر تقوایی در سینما به سال ۵۲ و ساخت فیلمی با عنوان «آرامش در حضور دیگران» با موضوعی اجتماعی بازمی‌گردد که در همان گام نخست برای وی جایزه شیر نقره‌ای ونیز را به‌ارمغان آورد. البته‌او در همان سال، فیلمی دیگر را با نام صادق کرده، کارگردانی کرد.

نقطه عطف: تقوایی با ساخت نخستین فیلم سینمایی‌یِ رنگی خود به نام ناخدا خورشید، در سال ۶۵ که شاهکاری اقتباسی از «داشتن و نداشتن» از نرست همینگوی بود، به عنوان یکی از پیشگامان موج نوی سینمای ایران شناخته شد. موجی که‌از مهم‌ترین مشخصه‌های آن آثاری با گرایش‌های اجتماعی، تجاری، انتزاعی و البته متکی بر ادبیات معاصر بود. این اثر، نامزدی بهترین کارگردانی جشنواره فجر و جایزه پلنگ برنزی جشنواره معتبر لورک‌نوا را از آن تقوایی کرد.

نسبت با تلویزیون: با وجودی که «ناخدا خورشید» و «ای ایران» تقوایی از شبکه‌های سیما پخش شده و علاوه بر آن فیلم‌های مستند «نان خورهای بی‌سواد»، «پنج شبانه‌زار میناب» و «اربعین» وی از شبکه مستند روی آنتن رفته‌اند، نمی‌توان ارتباط دوسویه‌وروشنی میان تقوایی و تلویزیون تصور کرد. او در برهه‌ای از نوع نمایش تلویزیونی «ناخدا خورشید، به‌خاطر ۳۷ دقیقه کوتاه‌شدن فیلم، اعلام نارضایتی کرد. سال ۸۳ و بعد از ساخت مستند «تمرین آخر» هم برخی تهیه‌کنندگن، نمایش این مستند را در تلویزیون به او پیشنهاد کردند اما بعد‌ها از خرید مستندش منصرف شدند.

بازگشت: او در سال ۸۱ با ساخت «کاغذی خط، برنده سیمرغ بهترین کارگردانی جشنواره فجر شد و حالا قریب به ۱۵ سال از غیبت تقوایی در سینمای ایران می‌گذرد. حدود چهار دهه هم از آخرین حضور رسمی اش بر صفحه تلویزیون می‌گذرد و مدت‌هاست حتی به عنوان مهمان در برنامه‌های تلویزیونی شاهد حضور او در سیما نبوده‌ایم. دلایل روشنی برای این غیبت طولانی از سوی تقوایی یا بی‌میلی تلویزیون برای دعوت از این کارگردان بزرگ سینمای ایران ذکر نشده. او البته گاهی هم اشاره کرده که به فیلم‌سازی تمایل دارد ولی حمایت قطعی از حضور مجددش تاکنون نشده است. با این حال به نظر می‌رسد پس از مدت‌ها کناره‌گیری از فضای جدی هنری و در ۷۶ سالگی ناصر تقوایی، دیگر نمی‌توان امید چندانی به بازگشت او داشت.

بهروز افخمی

۳ سریال، یک تله فیلم و «هفت»

شروع به کار تلویزیونی: بهروز افخمی که در دهه ۶۰ از مدیران گروه فیلم و سریال تلویزیون بود، پروژه متوقف شده سریال «کوچک جنگلی» ناصر تقوایی را در سال ۶۳ به دست گرفت و تا سال ۶۶ به اتمام رساند. بعد از این سریال، بهروز افخمی برای دو دهه، به سینما کوچ کرد تا این که در سال ۸۶ با تله فیلم دفاع مقدس «باز ده دقیقه و سی ثانیه، به تلویزیون برگشت. دو سال بعد سریال پر طرفدار «عملیات ۱۲۵» را ساخت؛ مجموعه‌ای که با همکاری برادرش درباره عملیات‌های آتش‌نشانی سروسامان گرفت و سه سال بعد از آن هم اقدام به ساخت سری دوم همین مجموعه کرد.

ورود به سینما: او در سال ۶۴ ورود به عالم سینما را به عنوان مدیر فیلم‌برداری زیر باران، به کارگردانی سیفا... داد تجربه کرد. اما «تفنگ‌های سحرگاه» نخستین فیلم سینمایی مستقل افخمی به نویسندگی ناصر تقوایی محصول سال ۶۷ بود که در ادامه سریال «کوچک جنگلی»، بخشی از مبارزات میرزا کوچک خان جنگلی را به تصویر کشید.

نقطه عطف: در سال ۶۹ فیلم «عروس» با شکستن رکورد فروش سینمای بعد از انقلاب، جذب هشت میلیون تماشاگر و دو ستاره‌ای که به عالم سینما معرفی کرد، سکوی پرتاب افخمی شد که برای آن دیپلم افتخار بهترین کارگردانی جشنواره فجر را هم گرفت. نقطه عطف دیگر او در فیلم‌سازی، به ۱۰ سال بعد از آن تعلق دارد؛ سال ۸۱ «گاو خونی» افخمی توجه منتقدان را جلب کرد و از جشنواره‌های داخلی و خارجی جوایز بسیاری گرفت. **نسبت با تلویزیون:** به دلیل دانش آموختگی از مدرسه عالی تلویزیون و سینما و سال‌ها همکاری با تلویزیون، می‌توان افخمی را به نوعی فرزند رسانه ملی دانست. خودش گفته «در تلویزیون به من اعتماد وجود دارد چون کارمند قدیم تلویزیون هستم». او با وجود موفقیت در عرصه سینمای، هرگز فاصله چندانی با این رسانه فراگیر نگرفت و به تناوب با ساخت مجموعه‌ها و برنامه‌های تلویزیونی، بازپخش برخی از آثارش چون «عروس» و گاهی هم حضور به عنوان مهمان، از حافظه مخاطبان محو نشد.

بازگشت: بهروز افخمی از سال ۹۴ تا نو‌اواخر ۹۵ مجری و سردبیر سویمین سری «هفت» بود که به بررسی مسائل روز سینمای ایران می‌پرداخت. با این وجود حواشی بسیاری بعد از جشنواره فجر سی وپنجم دامن گیر او و برنامه‌اش شد و با آمدن مر تقصی میرافشاری، معاون جدید سیما، از اجرای این برنامه کنار رفت. اگر چه پایان «هفت» ناگهانی و برخلاف منطق موجود در گفته‌های پیشین افخمی بود، اما خودش اعلام کرد با مدیران تلویزیون به توافق رسیده‌اند که بعد از انتخابات ریاست جمهوری، گروه دیگری بر نامه «هفت»، را اجرا کنند و هر زمان لازم باشد تیم جدید خواست، در این برنامه پر بیننده حضور می‌یابد. بهروز افخمی مدتی است درگیر فیلم سینمایی جدیدش شده و خبری درباره بازگشتش در قالب برنامه یا سریالی جدید به تلویزیون در دست نیست.

«عبدی شو» به «شبی با عبدی»

تغییر نام داد

باشگاه خبرنگاران جوان- برنامه تلویزیونی «عبدی شو» که پیش از این با گروه کارگردانی و تولید «هزار داستان» پیش تولید خود آغاز کرده بود، به «شبی با عبدی» تغییر نام داد احتمال تحولات جدید در گروه کارگردانی آن نیز وجود دارد. همچنین پیش تولید این برنامه تلویزیونی که نگاه‌ی به کارنامه بازیگری اکبر عبدی دارد، در روزهای پایانی آرایش‌سرمی گذار و طراحی ونگور آن به اتمام رسیده است.

اصغر فرهادی

۷ سریال

شروع به کار تلویزیونی: اصغر فرهادی را می‌توان در زمره برجسته‌ترین چهره‌هایی معرفی کرد که از رسانه ملی وارد سینما شده‌است. خاصه فرهادی پیش از تجربه فیلم‌سازی، دست به قلم بودن اوست. او کارش را از سال ۷۵ با کارگردان راه‌بلد تلویزیون، بهروز بقایی و «ماه مهربان» اش آغاز کرد که اولین سریال شبکه تهران بود. طی سال ۷۷ سریال «چشم‌براه» را بر گرفته از خاطرات زندگی شخصی اش نویسدگی و کارگردانی کرد. فرهادی در همان سال در سه سریال دیگر به نام‌های «پزشکان»، «مجمع مسکونی فرخ و فرح» و «روزگار جوانی» در کسوت نویسنده یا کارگردان همکاری داشت. او پس از موفقیت «روزگار جوانی» و ساخت دوسری از مجموعه پر طرفدار «داستان یک شهر» روایت‌گری سؤزه‌های اجتماعی را بیش از پیش شناخت و راهش برای جلب آرای عمومی و انتخاب سبک فیلم‌سازی در سینما هموار شد. «یادداشت‌های کودک‌کی» هم در سال ۸۰ به قلم او ساخته‌از شبکه تهران پخش شد. فرهادی تا اوایل دهه ۸۰ همچنان در تلویزیون فعال بود.

ورود به سینما: بی‌شک تجربه اندوزی در فرهادی در قاب تلویزیون، زمینه مساعدی را برایش رشد او و حضور پر قدرتش در عرصه سینما فراهم آورد. او اولین فعالیت‌های سینمایی خود را به عنوان فیلم‌نامه‌نویس در فیلم حاتمی کیا به نام «ارتقا پست» در سال ۸۱ به ثبت رساند و بلافاصله در قفس در غبار، اولین فیلم بلند خود را ساخت. فرهادی با همان فیلم اول، جایزه ویژه هیئت داوران جشنواره فجر را هم به دست آورد.

نقطه عطف: با وجودی که برای سینمای فرهادی نقاط عطف مختلفی به فراخور موفقیت‌های متعددش می‌توان تعریف کرد، اما همچنان باید «در باره‌الی» را نقطه آغازین او چ گرفتن او در عالم سینما دانست. چهارمین اثر این فیلم‌ساز، به‌اذعان اکثر منتقدان و عامه مخاطبان، سرآغاز راهی بود که به‌جواز معتبر بین‌المللی ختم شد. فرهادی با سبک رئالیسم «در باره‌الی» پیشگام موج سوم سینمای ایران لقب گرفت؛ سینمایی داستان‌گو، پیچیده و در عین حال غافلگیرکننده‌برای تماشاگر.

نسبت با تلویزیون: با این مجموعه‌های تلویزیونی «روزگار جوانی»، «داستان یک شهر» و یادداشت‌های کودک‌کی در سال‌های اخیر از شبکه‌ای فیلم‌روی آنتن رفته‌اند ولی رابطه امروز او با مدیران رسانه ملی، ارتباطی متقابل و همگرا به نظر نمی‌رسد. آن گونه که از شواهد امر پدیداست، حضور فرهادی و اخبارش در چارچوب تلویزیون جایی ندارد. انعکاس نسبتاً منفی اخبار موفقیت‌های جهانی چند سال اخیر فرهادی و همچنین جای خالی نیزهای تلویزیونی برای فیلم‌های او، نشان‌دهنده رویکرد تلویزیون درباره این کارگردان است. حتی برخی فعالیت‌های اجتماعی فرهادی هم در این رسانه تاب‌نیافته‌است؛ از جمله مشارکت او در اهدای خون برای حمایت از مردم مظلوم فلسطین یا راه‌اندازی پوش مجازی «کشتار ممنوعان خود را متوقف کنید».

با توجه به گذشت ۱۶ سال از خروج فرهادی از رسانه ملی و در نظر آوردن آن چه در نوع ارتباط دوسویه فرهادی با تلویزیون طی سال‌های اخیر مطرح‌شد، نباید انتظار حضور او را به این زودی‌ها در یکی از برنامه‌ها و یا سریال‌های تلویزیون داشت.

او اولین فعالیت‌های

سینمایی خود

را به عنوان

فیلم‌نامه‌نویس در

فیلم حاتمی کیا

به ثبت رساند و

بلافاصله «رقص در

غبار»، اولین فیلم

بلند خود را ساخت

«خیلی دور»

خیلی نزدیک»

اثری است که

به واسطه آن

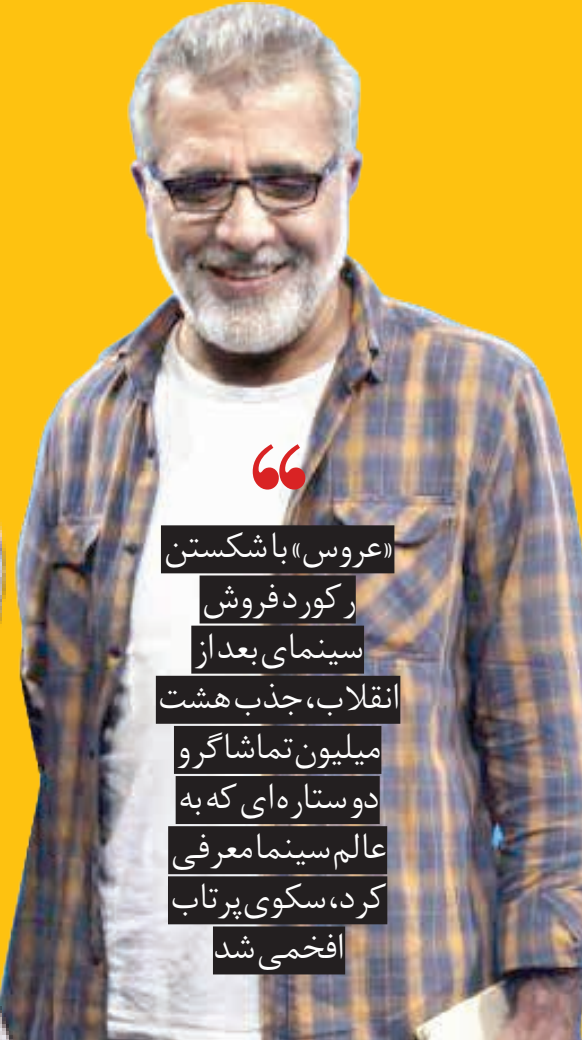
میر کریمی نگاه

عام و خاص را به

خود جلب کرد و

چهارمین فیلم بلند

کارنامه اوست.

«عروس» با شکستن

رکورد فروش

سینمای بعد از

انقلاب، جذب هشت

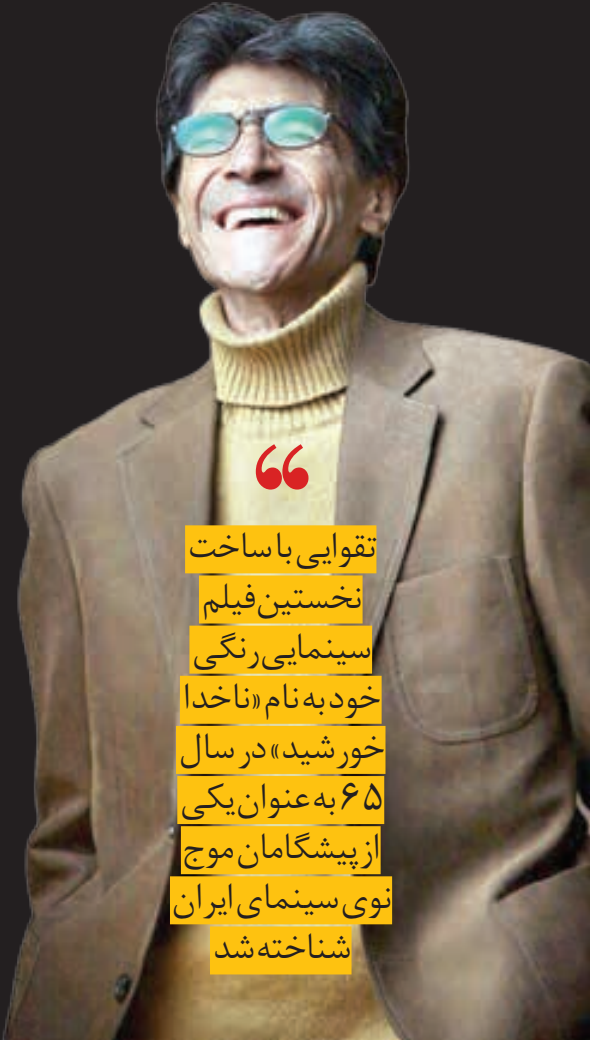
میلیون تماشاگر و

دو ستاره‌ای که به

عالم سینما معرفی

کرد، سکوی پرتاب

افخمی شد

تقوایی با ساخت

نخستین فیلم

سینمایی رنگی

خود به نام «ناخدا

خورشید» در سال

۶۵ به عنوان یکی

از پیشگامان موج

نوی سینمای ایران

شناخته شد

سینمای ایران

پرتوی: حضور خواننده‌ز ن اهل ترکیه در حد پیشنهاد است

آی سینما -از صبح شنبه، اخباری مبنی بر حضور «آینور دوغان» خواننده کرد زبان ترکیه‌ای در فیلم جدید کامیوزیا پرتوی در رسانه‌ها منتشر شد که واکنش مدیر کل دفتر سینمای حرفه‌ای سازمان سینمایی را نیز برانگیخت. کارگردان «کامیون» می‌گوید که حضور این خواننده‌ز ن در فیلم تنها در حد پیشنهاد بوده و هنوز قطعی نیست که از صدای دوغان در این فیلم استفاده خواهد شد یا خیر. کامیوزیا پرتوی در باره نحوه حضور این خواننده در فیلم «کامیون» گفت: «در باره حضور ایشان در این فیلم پیشنهادهایی مطرح شد. این پیشنهادها نیز از طرف آهنگ ساز فیلم میلاد موحدی بود و هم اکنون در حال